

KRAJSKÝ ÚŘAD JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

Odbor životního prostředí
Žerotínovo náměstí 3, 601 82 Brno

Č. j.:	Sp. zn.:	Vyřizuje/linka	Brno
JMK 47545/2022	S-JMK 3477/2022 OŽP/Ško	Mgr. Vlasta Škorpíková/4322	04.04.2022

ROZHODNUTÍ

Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor životního prostředí, jako věcně a místně příslušný správní orgán ochrany přírody a krajiny ve smyslu ust. § 29 odst. 1 a § 67 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, a ve smyslu ust. § 77a odst. 5 písm. m) a o) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), a v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), rozhodl po provedeném správním řízení takto:

žadateli, kterým je pan **Jan Pipek, Rybná 716/24, 110 00 Praha 1 (IČ 05487960)**, se

I. nepovoluje výjimka ze základních podmínek ochrany zvláště chráněného druhu živočicha čmeláka zemního (*Bombus terrestris*) dle § 56 zákona spočívající v povolení držení, chovu, dopravování, nabízení za účelem prodeje a prodeji uměle odchovaných jedinců a vývojových stádií na území Jihomoravského kraje.

II. neuděluje souhlas dle § 54 odst. 3 zákona s vypouštěním uměle odchovaných jedinců čmeláka zemního do volné přírody Jihomoravského kraje.

Účastníci řízení dle § 27 odst. 1 správního řádu: Jan Pipek, Rybná 716/24, 110 00 Praha 1, (IČ 05487960).

Odůvodnění

Dne 07.01.2022 podal pan Jan Pipek, se sídlem Rybná 716/24, 110 00 Praha 1, IČ 05487960 (dále jen „žadatel“), žádost o povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů živočichů dle § 56 zákona pro držení, chov, dopravování, prodej a nabízení za účelem prodeje uměle odchovaných jedinců a jimi užívaných sídel čmeláka zemního (*Bombus terrestris*), zároveň požádal u udělení souhlasu s vypouštěním čmeláků zemních odchovaných v lidské péči do volné přírody. Žádost byla podána za účelem zajištění opylovací služby. Z podání plyne, že čmeláci budou dováženi z Polska v počtu hnízd, který odpovídá zájmu zákazníků (cca 200). Ti si je pak umísťují do svých zahrad a sadů, předtím jsou náležitě poučeni o správném zacházení s hnízdem. Přílohou žádosti byly Znalecký posudek RNDr. D. Vaňka o druhové a poddruhové příslušnosti čmeláků ze dne 24.05.2021, Odpověď MVDr. V. Struhára z KVS Libereckého kraje (elektronicky), Rozhodnutí AOPK ČR pro VÚP Troubsko (18.11.2019).

Dnem podání žádosti bylo ve smyslu § 44 odst. 1 správního řádu zahájeno správní řízení o povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů živočichů podle § 56 zákona a souhlasu k vypouštění zvláště chráněného druhu odchovaného v lidské péči do přírody podle § 54 odst. 3 zákona.

Oznámení o zahájení řízení č. j. JMK 6663/2022 bylo známým účastníkům řízení a přihlášeným spolkům doručeno 27.01.2022. Vzhledem k tomu, že lokality vypouštění odchovaných čmeláků

nejsou předem známy, jsou účastníky předmětného řízení všechna města a všechny městyse a obce Jihomoravského kraje, pokud neleží celým správním obvodem na území velkoplošných chráněných území, kde je kompetentním orgánem ochrany přírody příslušná správa. Podáním doručeným dne 18.01.2022 svoji účast v řízení oznámil spolek Čmeláci PLUS, Na Farkáně III 182/183, 150 00 Praha 5. Dne 26.01.2022 mu byly elektronickou poštou zaslány vyžádané přílohy žádosti. Dne 27.01.2022 obdržel zdejší správní orgán stanovisko spolku spolu s přílohami Rozhodnutí KrÚ Pardubického kraje č. j. 2605/2022/OŽPZ/Si ze dne 06.01.2022 a Vyjádření spolku Calla pro KrÚ Pardubického kraje. Tyto dokumenty se staly novými podklady v řízení a jeho účastníci s nimi byli seznámeni sdělením č. j. JMK 20296/2022 ze dne 08.02.2022. V něm byl žadatel zároveň podruhé vyzván k tomu, aby žádost doplnil o potvrzení poddruhové příslušnosti obchodovaných čmeláků, které údajně vzešlo z kontroly provedené u něj Českou inspekcí životního prostředí. K dnešnímu dni tento doklad nebyl doručen.

Všichni čmeláci rodu *Bombus* jsou podle vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona, ve znění pozdějších předpisů, řazeni mezi zvláště chráněné druhy živočichů v kategorii ohrožených. Zvláště chránění živočichové jsou chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Podle § 50 zákona je zejména zakázáno tyto druhy rušit, zraňovat nebo usmrcovat, škodlivě zasahovat do jejich přirozeného vývoje, mj. je držet, chovat, dopravovat, prodávat či nabízet za účelem prodeje nebo výměny. Výjimku lze vydat podle § 56 zákona v případech, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody. Vypouštět zvláště chráněné živočichy odchované v lidské péči do přírody lze podle § 54 odst. 3 zákona pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody. Orgán ochrany přírody souhlas udělí v případě, že nehrozí riziko zhoršení stavu volně žijící populace (např. narušení genofondu, zvýšení reprodukčních rizik, zavlečení nákazy a parazitů apod.).

Význam čmeláků jakožto opylovačů rostlin celosvětově roste, což souvisí s úbytkem hmyzu způsobeným zejména změnami ve struktuře a využívání krajiny, klimatickou změnou, intenzifikací zemědělství (pěstováním monokultur, chemizací apod.) či urbanizací. Na rozdíl od včel létají čmeláci i v chladném počasí (jsou aktivní již při teplotách okolo 8 °C) a za zhoršených povětrnostních podmínek. K poskytování opylovací služby se čmeláci používají zejména ve sklenicích, kde se včely nedokáží orientovat.

V České republice byl doposud zaznamenán výskyt 38 druhů čmeláků a pačmeláků zahrnovaných do rodu *Bombus*, jenž jako celek náleží k významně ohroženým taxonům – 25 druhů je zařazeno do některé z kategorií Červeného seznamu (Hejda et al., 2017)¹. V roce 2005 to přitom bylo o 9 druhů méně². Navýšil se i počet druhů kriticky ohrožených nebo vyhynulých (v současné době 11 druhů oproti 9 druhům v r. 2005).

Čmelák zemní (*Bombus terrestris*) je druh s poměrně rozsáhlým areálem, který zahrnuje Evropu, Malou Asii, severní Afriku a Kanárské ostrovy, přičemž byl vysazován a šíří se i v dalších oblastech mimo původní areál (např. Chile, Argentina, Japonsko, Tasmánie, Nový Zéland). Na evropském kontinentu se vyskytuje devět poddruhů, které jsou přizpůsobeny místním podmínkám a liší se

¹ Hejda R. et al., 2017: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. AOPK ČR

² Farkač J. et al., 2005: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. AOPK ČR

rovněž chováním. V České republice se přirozeně vyskytuje pouze subspecie *terrestris*. Je třeba uvést, že i v případě využití domácího poddruhu *B. t. terrestris* představuje vypouštění čmeláků z umělého chovu určité riziko pro místní populaci vyplývající ze skutečnosti, že do přírody se dostávají jedinci hůře přizpůsobeni prostředí konkrétní lokality, zároveň jsou produktem chovu, kde mohli získat nežádoucí vlastnosti v důsledku domestikace a příbuzenského křížení. Přimíšení těchto čmeláků do místní populace ji může zásadně oslabit.

Riziko narušení životaschopnosti domácích populací, jejich genofondu a chování vypouštěním uměle odchovaných čmeláků je o to větší, je-li žádáno o vypouštění jedinců nejasného původu. Z vlastního textu žádosti vyplývá, že výjimka je žádána pro uměle odchované jedince poddruhu *B. t. terrestris*. Toto však žadatel dostatečně přesvědčivě neprokázal. Především není nijak doložen původ královen, z nichž byl založen zdrojový chov. Příslušnost vypouštěných čmeláků k subspecii *terrestris* je podložena jen znaleckým posudkem RNDr. Daniela Vaňka, Ph.D., který si zadal sám žadatel, mimo rámec tohoto správního řízení. Jeho vyprávění hodnotu zásadně zpochybňuje spolek Čmeláci PLUS, když poukazuje na to, že RNDr. Vaněk je odborník na forenzní analýzu, není specialistou v oblasti entomologie, analýza jednoho vzorku z jednoho hnízda je nedostatečná, chybí informace o odběru vzorků, použity byly nevhodné markery, nebyla provedena negativní kontrola (srovnání s jiným poddruhem čmeláka) atd. Žadatel podle internetových zdrojů nakupuje čmeláky od polské firmy, jejich původ lze však vysledovat až do Španělska, je zde tedy velká pravděpodobnost, že odchovávaní čmeláci mají blíže k poddruhu *dalmatinus* než k poddruhu *terrestris*. Zdejší správní orgán považuje tyto námitky za relevantní a konstatuje, že taxonomická příslušnost obchodovaných čmeláků k poddruhu *B. t. terrestris* není jednoznačně doložená. Objektivní doklad, kterým by mohla být genetická analýza zadaná ČIŽP v rámci kontroly, o které se zmiňuje žadatel, nebyla ani po dvou výzvách do spisu doplněna. Otázka původu vypouštěných čmeláků je přitom z hlediska ochrany přírody zásadní, jak ostatně vyplývá i ze Sdělení sekce ochrany přírody a krajiny MŽP a sekce zemědělství a potravinářství MZe k využívání čmeláků zejména jako opylovačů v rámci zemědělské produkce (uveřejněno ve Věstníku MŽP v březnu 2021), protože zavádění v ČR nepůvodních druhů či poddruhů představuje ohrožení na našem území přirozeně se vyskytujících čmeláků, jejich vazeb v rámci ekosystému a jejich genofondu.

Přestože již problematický původ předmětných čmeláků znemožňuje vydat souhlas dle § 54 zákona (hrozí riziko zhoršení stavu volně žijící populace a nejedná se o vypouštění v areálu původního výskytu daného druhu za účelem obnovy jeho populace nebo stabilizace či posílení populací stávajících), a tedy žádosti vyhovět, zabýval se zdejší správní orgán i otázkou splnění zákonných podmínek pro vydání výjimky dle § 56 zákona. Zásadní je zde ustanovení odst. 1, které říká, že výjimku lze udělit pouze v případech, kdy převažuje jiný veřejný zájem nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody.

Jelikož veřejný zájem je neurčitý právní pojem postrádající legální definici, je nutné pro účely tohoto správního řízení nejprve vymezit, co se veřejným zájmem rozumí, a teprve poté zvážit, zda jiný veřejný zájem převažuje nad veřejným zájmem na ochraně přírody. Veřejný zájem je zároveň nutné přesvědčivě odlišit od zájmu soukromého či kolektivního. Žadatel sám se ve svém podání otázce veřejného zájmu nevěnuje. Podle názoru zdejšího orgánu ochrany přírody je možné veřejné zájmy ztotožnit s cíli zákonných úprav, ať již vyjádřenými výslovně či takovými, které lze z právních předpisů

vyvodit za použití výkladových metod. Jak vyplývá z výše citovaných ustanovení zákona, nesporným veřejným zájmem je v řízení tohoto typu ochrana zvláště chráněných živočichů. Zároveň platí, že toto správní řízení je vedeno na žádost fyzické osoby (OSVČ), která hodlá realizovat svůj podnikatelský záměr. Konečnými odběrateli čmeláků nemají být subjekty podnikající v zemědělství, které se významnou mírou podílejí na produkci komodit závislých na včasném jarním opylení (meruňky, některé odrůdy jabloní a hrušní, borůvky, vojtěška apod.) a u nichž by bylo možno určitý veřejný zájem dovodit, ale spíše maloodběratelé, vlastníci sadů a zahrad. Proti veřejnému zájmu ochrany ohroženého druhu zde tedy stojí spíše soukromý či kolektivní ekonomický zájem pěstitelů.

Zájem žadatele na povolení výjimky vyhodnotil správní orgán nikoli jako zájem veřejný, ale jako zájem soukromý, potažmo kolektivní, a tudíž nesouměřitelný s veřejným zájmem na ochraně přírody. V řízení nebyl prokázán veřejný zájem výrazně převažující nad zájmem ochrany přírody. Současně nebylo prokázáno, že by případné povolení předmětné činnosti nemělo negativní dopad na stávající populace čmeláků přirozeně se vyskytující ve volné krajině. Vzhledem k těmto okolnostem se žádosti nevyhovuje.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí může podle § 81 a 82 správního řádu účastník řízení podat do 15 dnů ode dne jeho doručení odvolání k Ministerstvu životního prostředí ČR podáním u Krajského úřadu Jihomoravského kraje, odboru životního prostředí, Žerotínovo nám. 3, 601 82 Brno. Odvolání se podává v takovém počtu stejnopisů, aby každý účastník dostal jeden stejnopis a jedno vyhotovení zůstalo správnímu orgánu.

Ing. Mojmír Pehal
vedoucí odboru
v z. Mgr. Kateřina Pospíšilová v. r.
vedoucí oddělení
správní a ekonomické

Za správnost vyhotovení: Anna Foltová

Doručuje se

a) účastníci řízení

1. Jan Pipek, Rybná 716/24, 110 00 Praha 1 (DS)
2. Města, městyse a obce Jihomoravského kraje kromě obcí Ostrov u Macochy a Rudice v okrese Blansko, Klentnice v okrese Břeclav a Malá Vrbka, Nová Lhota, Radějov a Suchov v okrese Hodonín (DS)
3. Čmeláci PLUS z.s., Na Farkáně III 182/28, 150 00 Praha 5-Radlice (DS)

b) na vědomí

4. ČIŽP, OI Brno, odd. ochrany přírody, Lieberzeitova 14, 614 00 Brno (DS)